

Marrákes szerelmese

REVICZKY KATALIN

Míg kóstolgom nyelvemen a vörös város, Al Hamra nevének ízét, egy rejtélyre gyűjtök válaszokat. Mit jelentett a Magas-Atlasz hófödte csúcsainak lábánál fekvő csodaváros a neves és névtelen utazóknak, akik megállóként vagy úti célként, sőt gyakran életcéllként élték meg élvezetét. A német író, *Hubert Fichte* szerint „Marrákes a középkor, a Biblia, Ödipus és az Ezeregyéjszaka, két djellaba és egy szalmazsák”. Járt itt *Hitchcock James Stewart* és *Doris Day* társaságában, amikor 1955-ben *Az ember, aki túl sokat tudott* című filmjét forgatta. *André Heller* rózsafarmot vásárolt pár évtizeddel később, mert beleszeretett a város és a természet szimbiózisának tökéletességébe. A francia festőről elnevezett Jardin Majorelle szökőkútjával, vízeseivel *Yves Saint-Laurent* érzékeit is rabul ejtette. Eszembe jutnak *Paul Bowles*, *Jean Genet*, *Allen Ginsberg* művei, feljegyzései, miközben az Almohád-dinasztia által katonai támaszpontnak épített XI. századi, vörös homokkő palotákat, Marokkó legmagasabb minaretjét, a Koutoubia-mecsetet csodálom, és elámulok Afrika legnagyobb piacától, az akasztottak és lefejezettek egykori kiállítóterétől. Afrikai rabszolgák cseréltek itt gazdát, karavánok kereskedői pihenték ki a homoksivatag okozta fáradalmakat, és raktározták áruikat. A Djemaa el Fna történelmi portékái a szultán narancsai voltak, a bűnözők és lázadók fejei, melyek dárdára tűzve elrettentő példaként szolgáltak (bizarr módon mézzel tartósítva).

A kávézókkal, szállodákkal határolt tér azonban évtizedek óta békés, bár zajos oázis, a Maghreb kultúrájának színpada, ahol az élet és a mágia öszszemosódik. 2001-től pedig az

A SZERZŐ FELVÉTELEI

UNESCO kulturális öröksége, az első nem materiális örökség, ahol maga a „történet” a kitüntetett. Nappal lenyűgöz áru kínálatával, zöldség- és gyümölcsdombjaival, bambán bámuló birkafejekkel, ragacsos-fényes datolyahalmokkal, tengeri herkentyűkkel és színes fűszerkupacokkal, szőnyeg- és bőrárakkal, textil színorgiával. A nap előrehaladtával megjelennek a zenészek, kígyóbűvölők, csodagyógyászok, majomidomárok, tornászok és varázslók, mesemondók és írástudók, kik köré gyűrűben sűrűsödik a hallgatóság. Jönnek a vakok és kéregetők, az embert óhatatlanul megérinti szavuk, az elhagyhatatlan Allah. A szegény tényleg ötszáz évvel hamarabb jut a Paradicsomba, mint a gazdag? Egy sarokban tevék kérődznek, szelíd, csupa kacskaringó sivatagi hajók, kiknek nyugalma *Elias Canetti* szerint teázó, idős angol hölgyeket idéz. És minden között férfiak és burkába bugyolált nők törnek utat dudálva könnyed mopedjeiken, hogy az ember feje beleszédül. A szervezett káosz különleges színjátéka! Ahogy pedig az utolsó napsugarak is lehanyatlanak, a piac képe hatalmas gőz- és párafelhőbe burkolódzó konyhába tűnik. Kerámiaedényekben, katlanokban fortyog az egzotikus ízű, aromás fűszerektől gazdag harira, a

zöldséges vagy aszalt szilvás, mandulás, sáfrányos tagine, a báránycomból készült mechoui. Minden, ami csak arab szemnek, szájnak ingere.

„Ez a tér lett a sorsom, megigézett hangulatának érzékisége!” – emlegette látogatásaink alkalmával a felejthetetlen barát, a világhírű festőművész, *Hans Werner Geerds*, aki hatvan esztendőre választotta életterévé Marrákest. Kielben született, klasszikus modern festészetet tanult. Tanára, *Willi Baumeister* tanácsára bejárta Észak-Afrikát, Dél-Amerikát, a Távol-Keletet. Japánban elsajátította a sumi-e technikát, a kalligrafikus tusfestészet minden trükkjét, hogy Marokkóba visszatérve a Djemaa el Fna látványát és kísérő ritmusát formába öntse. Ott-honi kiábrándulásához hozzájárult a háború utáni élet. Tanári kihívások sem csábították, visszatért hát szeretett berbereihez. Szinte transzban örökítette meg a gyűrűző, hullámzó tömegeket, absztrakt és figurális ábrázolásmódjában megjelenő karaktereket és csoportosulásokat, melyeket áthat a Magas-Atlasz prehisztorikus sziklarajzaitól kapott ihlet. Sajátságos és egyéni módon ötvözi a modern művészetet és az emberiség legősibb művészi megnyilvánulásait. Dolgozott tussal, szénnel, vízfestéssel, tevéürü-

lékből nyert színezékekkel, ritkán olajjal, papírra és vászonra. Művészete középpontjában mindig az ember állt. De éppúgy értette a természet jeleinek megörökítését, letűnt világok varázsának megragadását. Nemcsak konkrét látnivalókat vetett papírra, vászonra, hanem mítoszokat is, például a szerelem istenasszonyáról, *Inannáról*, aki Esthajnalcsillagként jelenik meg az emberek előtt. Fájdalmas, hogy most már idegen vadászmezőkön vándorolva keresi témáit.

Frank Göhre krimiíró szerint Marrákes a művészetek Paradicsoma. GEE szerint, ahogy Hans Werner magát nevezte és műveit is szignálta, a művészet egy frivol boldogító luxus, nem több és nem kevesebb. Hogy is történt anno ismeretségünk? Valamikor Marrákesbe érkező szüleimet megszólította a Djemaa el Fnán, talán honfitársnak nézte a praktikus-elegáns fehér vászonba öltözött turistákat. Kéretlenül is adta bennszülött tanácsát, hogy kizárólag arab szállodát válasszanak. Hans kitűnő emberismerő, remek megfigyelő, szenzibilis barát volt. Budapesti látogatását édesanyám ma is úgy idézi, hogy ő volt élete álomtáncosa. Jóképű, művelt, több idegen nyelvet beszélő, *Wagner-ra-*

jongó, vallási toleranciára tanító emberbarát volt, aki szenvedélyesen gyűjtött maga köré idegen kultúrákból, távoli vidékekről származó, különféle nyelvvel és szellemiséggel bíró barátokat. Számára az élet esszenciáját az emberi találkozások adták. Csodálatos előadó, színes mesélő volt. Szalonja párnás heverőin hosszú órákig tartottak a vendégségek, melyekhez hol a kék szemű, hollófekeete hajú *Mohamed*, hol *Lalla Malika*, marokkói szakácsnő gondoskodott gasztronómiai élvezetekről. Amikor aztán feljött az Esthajnalcsillag, Hans Werner stílusosan körbetekintett és így szólt: Mondjatok köszönetet és menjetek békével! Ez nála amolyan visszatérő refrén volt és egyik könyvének címe is. Amikor a kemény mag is elment, elégedetten heveredett el párnáin kedvenc cicájával, hogy sommázza gondolataiban az estét.

A Djemaa el Fna terének sarkából induló szukban kétszer jobbra, háromszor balra kanyarodva minden utcagyerek ismerte a tudós festőt, elvezetett házához. Aminek címe sincs. Nem igazán értették, hogy lehet a rajzolásból megélni, de Hans szeretetnek, köztisztelőnek örvendett. Nem lehetett társaságában úgy végigmenni az árká-

dos üzletsorokon, hogy ne hívja valaki teára, ne érdeklődjön egészsége felől. Az aprónép, a fiatal srácok köré sereglettek, hogy hallgassák szórakoztató színes történeteit, tanításait. Vonzotta őket, mint a mágnes. De GEE tudott is élni hatalmával. Ha híre ment, hogy egyik-másik kölyök meglopta a turistákat, elég volt, hogy szigorúan összevonta szemöldökét. A pénztárca vagy egyéb csecsebecse azonnal megkerült. Sőt, nevelési célból a tettes maga volt kénytelen a tárgy visszajuttatásáról, rendőrségen leadásáról gondoskodni.

GEE háza, egy többszintes riad a néptelen tetők között maga volt a művészet megtestesülése. Kékre festett ablakai belső patióra, az pedig az égre nézett. Csak a háztető fölött tanyázó fecskeraj csapott zajt. A patión kút, tarka virágok, pálmák, egy miniatűr Édenkert. Emeleti atelier-je a színek, formák, figurák univerzuma, zsúfolásig tele képekkel, íróasztalán öreg írógép, óriási papírhalmok. Hans Werner nemcsak festőművész volt, de írótehetség is. Könyveinek, feljegyzéseinek, illusztrációinak se szeri, se száma. *Yahia Marrakech*, *Homochiffren*, *Petroglyphen*, *Sagt danke und geht*, *Berber faluból a sáfrány országába* és sok más. Festett megrendelésre, az uralkodónak, barátainak, minden világtáj múzeumainak, köztük a Vatikánnak.

2013-ban agyvérzést kapott, hónapokon át barátai ápolták. Röviddel elhunyt előtt megismerkedett *André Hellerrel*, akire gazdag művészi hagyatékát bízta. A Geerds Riad néhány apartmannel berendezett teaház lett. Hagyatékából többéves kiállítás született Heller múzeumában. Valamikor 2017 táján érhetett véget, 2018-as látogatásunk alkalmával már más művész képei lógtak falán. Képeinek, írásainak nagy része hazakerült Németországba. A sokak által csak street artistnak nevezett Hans Werner Geerds munkái ma Reinbek reneszánsz kastélyának archívumában találhatóak. A kastély 1250-ben cisztercita apácázárdaként és kolostorként épült. *Adolf* herceg, a dán király egyik fia 1526-ban Schleswig-Holstein városának adományozta. GEE hamvai azonban „hazai” földben, a marrákesi Koutoubia temetőben nyugszanak, hiszen hű maradt ars poeticájához: Marokkó csodálatos ország két tengerrel, hegyekkel, sivataggal, gazdag termőföldekkel...

